

Zitierhinweis

Čornejová, Ivana: Rezension über: Alena Bočková, Historia S. Joannis Nepomuceni. Zpráva historická o životě sv. Jana Nepomuckého aneb Podoby barokního překladu, Praha: Scriptorium, 2015, in: Český časopis historický, 2016, 3, S. 853-854, DOI: 10.15463/rec.334779201

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Alena BOČKOVÁ
Historia S. Joannis Nepomuceni.
Zpráva historická o životě sv. Jana
Nepomuckého aneb Podoby barokního
překladu
Praha, Scriptorium 2015, 538 s.,
ISBN 978-80-88013-18-1.

Kanonizaci Jana Nepomuckého v roce 1729 provázela řada okázalých festivit – procesí, kázání, divadelních představení, hudebních produkcí ve slavnostně vyzdobeném hlavním městě Českého království, kde se dostali ke slovu přední umělci rozličných profesí. Stranou oslav nového světce nezůstali ani mistři slova. Jedním z nich byl i jezuitský učenec, historik a teolog (především polemik) Maxmilián Wietrowský (1660–1737), autor oficiální hagiografie vydané v roce svatořečení, dle všeho z arcibiskupova pověření, latinsky, česky, německy a snad i francouzsky. Podobně jako našel Jan Nepomucký svého erudovaného životopisce v Maxmiliánovi Wietrowském, tak nyní tento jezuita našel svou autorku v Aleně Bočkové. Zatímco ovšem barokní vzdělanec věren dobovým zvyklostem své dílo zručně kompiloval z celkem snadno dostupných zdrojů, Bočková musela získávat údaje k jezuitově biografii z rozptýlených pramenů. Nejvíce z nich našla v ústředním římském archivu Tovaryšstva Ježíšova (Archivum Romanum Societatis Iesu). Nespokojila se přitom jen s evidenčními prameny, ale vytěžila i korespondenci řádových generálů. Podařilo se jí sestavit podrobný barvitý obraz Wietrowského života a díla, mezi nímž vyniká právě nepomucenská historie. Tu autorka předkládá čtenáři v precizní edici latinské i české verze. Bočková přesvědčivě dokládá Wietrowského autorství, které bylo zmiňováno až se

zpožděním, protože díla v roce 1729 vyšla anonymně. Dále uvádí, že Wietrowský byl k vytvoření hagiografie vybrán bezpochyby nejen pro předešlé vědecké úspěchy, ale i pro své jazykové znalosti. Jak zmiňuje řádový triennální katalog z roku 1705, ovládal (pocho-pitelně) latinu, dále pak češtinu, němčinu, italštinu, francouzštinu a částečně španělštinu. Ovšem dle zjištění Bočkové, autorem českého překladu latinského originálu nebyl. Na podkladě řady pramenů Bočková ukazuje genezi nepomucenské legendy do prvních desetiletí 18. století a stručně líčí průběh beatifikace a kanonizace. Pak přistoupí k formálnímu popisu i obsahovému rozboru jednotlivých tisků a podrobně se věnuje meritům svého úsilí: vybavena teoretickými podněty ukazuje podstatu překladu barokního díla (za pomoci ilustrativních ukázek). Uvádí i všechna starší díla, z nichž Wietrowský čerpal – konkrétní odkazy pak přináší v poznámkách v edici. Hlavními zřídly jeho inspirace byl spis Francesca Galuzziho *Vita di San Giovanni Nepomuceno*, od Bohuslava Balbína *Vita B. Joanni Nepomuceni* a samotná kanonizační akta.

Wietrowského *Historia – Zpráva historická* (kritická edice obou verzí je na s. 167–491) je velmi zajímavým čtením. A jak autorka opakovaně zdůrazňuje, text není jen vlastním jezuitovým výplodem, ale obsahuje v souladu s dobovými požadavky hojně přejímky z jiných spisů. Příběh je vystavěn chronologicky: počínaje životem a mučednickou smrtí, přes nárůst úcty a projevy dobrodiní a zázraků, popis ohledání ostatků s „neporušeným jazykem“ a další doklady milosti po svatořečení a přepis kanonizační buly. Velké pozornosti se kromě Jana samotného tradičně dostává zlému králi Václavovi, jehož negativní obraz byl v baroku petrifikován díky nepomucenské legen-

dě. Jezuité tomuto zloduchovi na českém trůně věnovali značnou pozornost i v řadě svých školních her. Ty nedávno zpřístupnila pěkná edice, na níž se podílela Alena Bočková s dalšími kolegyněmi a kolegy.¹ Odsudky Václava IV. nejsou v katolické literatuře samoúčelné, ale bezprostředně souvisejí s akcentací zpovědního tajemství a ušní zpovědi (v reformaci negované) vůbec.

Edice Aleny Bočkové s doprovodnými analytickými studiemi je příkladnou ukázkou precizní práce. Je zjevné, že autorka své téma dokonale zná, a tak mohla předložit práci, která je přínosem pro filology i historiky. Sama na jednom místě poznamenává (s. 165), že se se zkoumaným dílem „svým způsobem“ sžila. I tento výrok jí slouží ke cti. Je pozoruhodné, jak jsou její vlastní vstupní texty úsporné (tedy nehýří nadbytkem slov) a současně sdělné a výstižné. Perfektní edice docení jistě nejen odborníci.

Ivana Čornejová

Pavel Benedikt ELBL

Maršál Bernadotte: z bitevního pole až na královský trůn

Třebíč, Akcent 2015, 589 s.,
ISBN 978-80-7497-070-2.

V loňském roce vyšly dvě knihy moravského historika P. B. Elbla, pracovníka Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou. (Vedle životopisu maršála Bernadotteho Elbl vydal také titul *Holocaust, Spojenci a Osvětim*:

1 Kateřina BOBKOVÁ-VALENTOVÁ – Alena BOČKOVÁ – Magdaléna JACKOVÁ – Martin BAŽIL – Eva PAUEROVÁ – Jan ZDICHYNEC – Zdeněk ŽALUD (edd.), *Jan Nepomucký na jezuitských školních scénách*, Theatrum neolatinum – Latinské divadlo v českých zemích, svazek I., Praha 2015.

znepokojující pravda o tom, co Spojenci věděli o vyhlazování Židů a koncentračním a vyhlazovacím táboře Osvětim, který vybočuje z jeho specializace na dějiny napoleonské éry.) Bernadotteho biografie je autorovým čtvrtým životopisem osobností z doby napoleonských válek, před tím psal o Talleyrandovi, Bagrationovi a Lannesovi.

Kniha nezapře autorovo nadšení pro vojenské dějiny. Nemá úvod, kde by se autor věnoval metodologii či komentoval a klasifikoval použité zdroje, především archivní povahy. Aniž by Elbl zasadil životopis do složité éry konce francouzského absolutismu a Velké francouzské revoluce, ihned se pustil do líčení Bernadotteho vojenské dráhy. Jeho původu a rodině však věnoval jen minimální pozornost. Největší část populárně vědeckého životopisu tvoří popisy válečných tažení a bitev, jichž se Bernadotte účastnil. Elbl plasticky líčí jednotlivá střetnutí a soustřeďuje se na Bernadotteho úlohu a kariéru. Tyto pasáže jsou čtivé, ocenění je nadšenci pro vojenské dějiny.

Problémem je, že autor se rozhodl pojmut „švédskou“ část Bernadotteho života jen zcela okrajově. Pokud to bylo záměrem, je titul knihy zavádějící, neboť čtenáři očekávají, že se v knize dostane náležité pozornosti i politickým a kulturním dějinám Švédska v letech 1810–1844. Bernadotte strávil ve francouzské armádě třicet let, zatímco ve Švédsku čtyřiatřicet roků, a přesto „Švédské pasáže“ zaujímají v knize výrazně menší místo. Autor se neorientuje ve skandinávských dějinách, nezabývá se „druhým životem“ Karla XIV. Jana (například název pro hříbky nese ve švédštině jeho jméno), ani jeho roli podporovatele umění a stavitele mnoha zámků. Při líčení jeho výběru za švédského následníka je například opomenuta řada jiných kandidátů, kteří odmítli vydat se na mrazivý Sever. Dějiny opozice

